

Dumitru Copilu-Copillin,
Profesor asociat la Universitatea București și Universitatea „Ion Creangă”, Chișinău

SUPERTEMA TIMP, SPAȚIU, UNIVERS ÎN OPERA LITERARĂ A LUI MIHAI EMINESCU

Aspecte noi ale cosmosului eminescian

„**Cosmosul eminescian**” – tema actualului „Congres Mondial al Eminescologilor” – o abordăm sub un aspect mai puțin cercetat, cel al **trăirilor cosmice, reflectate în creația lirică postumă**, scrisă la puțin timp după debutul din 1866. Cosmosul eminescian a fost cercetat anterior cu preferință în antumele publicate la vârsta biologică și literară a maturității depline a poetului român, considerate rezultanta erudiției sale enciclopedice prin efectul conexiunilor dintre științele pe care le-a abordat (astrologia-fizica astrelor, matematica, filozofia, religia, sociologia, istoria, economia ș. a.), asociate cu unicitatea învelișului lor lingvistic, limbajul poetic și limba română literară modernă etalon - devenită limbă națională - în care și-a scris opera, recunoscută ca **valoare națională de dimensiune universală**.

Cunoașterea și **recunoașterea universală** a moștenirii lui Mihai Eminescu timp de aproape un secol și jumătate, proces în ascensiune și în zilele noastre, a fost deja atestat documentar, dalele confirmând unul dintre criteriile cumulative ale universalității, circuitul universal al operei sale. Avem în vedere **traducerea și ecoul operei eminesciene** în publicații editate sau online, acum în cel puțin **90 de limbi**, precum și în peste **60 de noi limbi** în care la solicitare ar putea fi cunoscut/accesat Poetul Național al României cu ajutorul unor programe anume create de traducere automată, totalul fiind (90 + 60) 150 de limbi din peste 250 de țări și teritorii geografice autonome **în care poate fi cunoscut Eminescu** (1). Cunoașterea și recunoașterea lui universală au imprimat plusvaloare moștenirii culturale eminesciene ca **moment românesc în patrimoniul cultural al omenirii**.

Pentru exemplificare ne vom referi la o singură **ipostază** a temei cosmosului eminescian, propus spre dezbatere la acest Congres, reflectată în creațiile literare eminesciene care abordează originea, evoluția și dăinuirea universului. Această ipostază privește **predictibilitatea unor legități cosmice** enunțate de „omul de știință” - cum singur se considera Eminescu („ocupațiunea [mea] întotdeauna va rămâne științifică și literară”), în acest caz referindu-se la perceperea distanței dintre corpurile cerești în raport cu viteza lumini ca unitate de măsură a timpului în spațiul cosmic. Această legitate poetul o exprimă nu în limbajul științific al fizicienilor, ci într-un limbaj comun accesibil umaniștilor din vremea sa, formula păstrându-se doar sub formă manuscrisă: „**V = M x[înmulțit cu] C la pătrat**”. S-a observat însă că această legitate exprimată public în limbajul **metaforic**, accesibil umaniștilor literați, a fost expusă, receptată și cercetată de preferință în **creațiile lirice** de maturitate, publicate în ultimul deceniu de viață, *La steaua*-1886, *Scrisoarea I*-1881, *Luceafărul*-1883 ș. a. care ne mai dovedesc și cât de aproape se află frontiera dintre poezie și știință.

Toate acestea uimesc prin **adeverirea semnificației lor științifice**, în cazul de față **devansarea cu câteva decenii a „Teoriei relativității”** (restrânse-1905 și generale 1916, finalizate cu mijloacele tehnologiei moderne abia în 2008) definită de Einstein în ecuația „**E=mc²**”. Este evident că **marile concepte – Timp, Spațiu, Univers** – ale fizicii „noi” și relația dintre ele „pluteau în aer” încă înainte de Eminescu, dar meritul poetului este acela de a le fi **intuit și asimilat** așa de repede și atât de

profund încât le-a transformat „în timp real” și le-a **exprimat într-un limbaj poetic de o tulburătoare claritate și simplitate.**

Tema cosmosului eminescian, frecventată de cercetătorii eminescologi, reluată în viziunea datelor și tehnologiilor moderne actualule spre dezbatere la acest Congres din 2019, noi am mai abordat-o însă într-o **variantă mai extinsă** și am prezentat-o în 2016 la o Conferință științifică internațională (organizator Universitatea din Melitopol, Ucraina), axată pe aplicațiile conceptului de „Cronotop”, de mare actualitate (lansat de Bahtin în anii '20 ai secolului trecut), vizând conexiunea esențială a relațiilor temporale și spațiale valorificate în literatură.

Textul comunicării prezentate era prevăzut să se încheie cu poezia *La steaua*, mostră cosmologică tradusă în rusă de Iuri Kojevnikov, dar și în ucraineană, aceasta din urmă varianta fiind publicată într-o antologie care includea „**cântece**” eminesciene, **recântate** de poetul ucrainean din Melitopol, **Oleg Honceareanko**. Poetul traducător însă în acele zile fiind internat în spital nu a putut expune personal în finalul comunicării noastre propria traducere din Eminescu și nici nu i s-au putut oferi personal cu acest prilej drept **omagiu două documente** oficiale din partea Fundației românești cu statut internațional, „Paul Polidor”: 1. ”Revista internațională de Culturologie” (din 21.05.2016) care a confecționat și publicat **Diploma** înrămată cu titlul de membru al ”Fundației «Paul Polidor»-Romania, «**The Academy of International Interferences**» scriitorului ucrainean, Oleg Goncearenko (Ucraina) pentru merite deosebite în promovarea unor programe culturale de interferențe internaționale”; 2. Un număr special al publicației „**Mari poeți ai lumii**” membrii ai „The Academy of International Interferences”, elaborat de subsemnatul și dedicat poetului ucrainean. Titlul de membru al Academiei de interferențe culturale internaționale pentru merite culturale poetului ucrainean s-a acordat în special pentru o **antologie de referință, care includea și 66 de poezii eminesciene** (inclusive cele cosmogonice, „Luceafărul” și „La steaua”), transpuse în ucraineană, într-o **viziune inovativă** proprie, subîntitulată „*Cântări recântate*”. Titlul de membru al aceleiași Academii mi-a fost acordat concomitant și mie tot în 15 aprilie 2016 pentru ciclul „Eminescu Universalul”. Ulterior, **textul comunicării** mele despre „Timp, Spațiu, Univers” în lirica eminesciană prezentat la Conferință poetul ucrainean l-a **transpus** în limba ucraineană - sau cum obseva Acad. M. Cimpoi, în legătură cu alt text, „interpretându-l cu propria grilă «existențială»” - în 2017 l-a propus pentru publicare și a fost **publicat în două prestigioase reviste de literatură universal**, una din Kiev (în limba ucraineană) și alta din Montreal (în limba rusă). Textul originalului românesc și al versiunii lui în limba rusă, prezentată la Conferința științifică internațională, nu au fost valorificat nici în România și nici în Republica Moldova, de aceea îmi permit ca textul prezentat în limba rusă eu să-l adaug ca anexă (Partea II) la prezenta comunicare.

Cel care a realizat transpunerea în ucraineană și rusă a textului comunicării mele, despre lirica eminescienă cosmogonică, a mijlocit publicarea comunicării mele ca și prezența mea la menționata reuniune științifică internațională din capitala Țării Cazacilor a fost și continuă să fie **un împătimit de Eminescu**, față de care și-a recunoscut afinitatea într-un eseu intitulat „Ucraina mea...Moldova mea” (în care își dezvăluia și obârșia: mama moldoveancă și tatăl cazac). În acest eseu Poetul Național al României, Eminescu îi **apărea** ca ceva sublim, „un **fenomen, produs prin voința lucrării lui Dumnezeu**”, iar pentru sine reprezentând - alături de Poetul Național al Ucrainei, Șevcenko - „un **stâlp de foc care luminează sufletul și cugetul, strigând cu Veșnica Chemare la sine prin abisala esență puternic luminătoare a existenței**”.

Acest poet ucrainian, **Oleg Honcearenko a fost invitat la Congresul Mondial al Eminescologilor din 2013 să-și prezinte antologia** cu transpuneri în limba ucrainiană a câtorva

poeti din România și din Republica Moldova, în care însă predominau cele **66 de poezii eminesciene**, între ele figurând și creațiile cosmologice prezentate în comunicarea noastră. Un colaj de referințe critice cu care se încheie antologia, la fel ca și alte referințe critice atrag atenția asupra unicității modalității de a transpune în ucraineană poeziile eminesciene, care consta în **viziunea inovativă a conținutului și mesajului** lor, perceput de poet ca pe o „cântare” care i-a încântat întreaga ființă, de unde și titlul „Ză Eminescu... do sebe (spivu-perespivu)”, în traducere „*[De la] Eminescu...[și] până la mine (Cântări-recântate)*”.

Evocarea poetului român ca „**un Fenomen, produs prin voința lucrării lui Dumnezeu**” ne apare ca un **strigăt al chemării glasului pământului strămoșesc românesc** care moral ne obligă să evocăm, la rândul nostru, pe scurt/adică doar să enunțăm un **fapt similar de incantație/încântare eminesciană**, petrecut în urmă cu două luni de zile.

S-a observat că până acum au apărut numeroase studii și chiar cărți despre **profetismul lui Eminescu**, după citate preluate din ceea ce publicase poetul, fără să se explice cauza și efectele, de asemenea și alte conexiuni legate de o mare **enigmă** numită de unii cercetători „**pată albă**”¹ în **biografia poetului** (2). Se avea în vedere faptul că poetul adolescent de 16-17 ani, timp de aproape un an de zile a dispărut din privirea biografilor în perioada trecerii acestuia din Transilvania vasală Austro-Ungariei în România liberă.

Încercarea noastră de a dezlega enigma ne conduce la o **concluzie preliminară** privind semnificația unor momente fundamentale ale evoluției destinului eminescian ca „**fenomen, produs prin voința lucrării lui Dumnezeu**”: **situații de viață neobișnute pentru un muritor de rând**, care – prin **decriptarea unor scrieri de tinerețe** ale poetului, inițial de către un fizician (3), avem în vedere „*Memento mori (Deșertăciunnea deșertăciunilor)*”, mai ales **primele, enigmatice dar decriptabile, TRĂIRI COSMICE** din *Povestea magului călător în stele* - atestă că **Eminescu a fost „alesul”, „un inițiat”, care atunci în munți străfulgerat de o „Revelație”** („comuniune cu divinitatea”, cf. DEX), ca efect **al dobândit un potențial supradimensional**, -

a. potențial UMAN: Eminescu și-a dăruit viața cauzei naționale de reîntregire a teritoriilor strămoșești până la sacrificiul de martir, recunoașterea constând în primul omagiu național adus făuritorilor Marii Uniri din 1918, după săvârșirea acestui eveniment istoric: ridicarea prin subscripție națională a unui monument poetului la granița dintre fosta Austro-Ungaria și de acum România reîntregită, dovada că **s-a împlinit acest vis** a lui „**Eminescu...cel dintâi român al cărui creștet a primit binecuvântarea din cer**, dar ale cărui picioare sunt înfipte până în glezne în pământ strămoșesc”, - din discursul lui Octavian Goga, reprezentantul Academiei Române (4);

b. potențial CREATOR: Opera scrisă, în general **moștenirea culturală** fost recunoscută ca **valoare universală** de UNESCO, un argument posibil al criteriului universalității **s-a adevărit: Eminescu este unul dintre cei mai acesați scriitori din literatură universală**, pe canalele online, - în condițiile în care timp de peste un secol numărul exemplarelor din tirajelor publicate în lume nu a depășit milionul, numai în deceniul 2002-2012 noi am identificat peste **trei milioane cinci sute de mii** de accesări ale operei literare și jurnalistice eminesciene (cf. 1, link-pagină web Eminescu) • „**Eminescu reprezintă ceva unic** în dezvoltarea literaturii noastre și oricărei literatură”-Nicolae Iorga • Din „**Acatistul Poetului Neamului Românesc Mihai Eminescu**”: „Acest mare Poet este Cuvântătorul Sfînțeniei Neamului și Pământului Românesc,...Evanghelistul Sfînțeniei Pământului și Sfînțeniei Iubirii Pământești...Eminescu este **profet, Apostol, Omul cel de Taină** și cel Mare al pământului...Iconicul pământesc din noi” • „**Profeția poetului Mihai Eminescu**, aparținând zeului civilizator Zamolxis, **transpare din fiecare vers cu grație divină**, reconceptualizând din îngeri un

univers...**Profet al îngerilor și al NATO, al PĂCII UNIVERSALE**, grație versetului «Înger de pace» din poemul *Ce-ți doresc eu ție dulce Românie* [aprilie 1867] ...author Romanian poet Mihai Eminescu represent the desideratum of NATO house – Casa popoarelor NATO – **geo strategically & geo-politically Unitet State of America**...Terra este absolut perfect definită de versetul poemelor eminescine – **Ideea păcii universaliste** și a existenței unui «Înger al păcii», înger al absolutului poetic, **înger al ABSOLUTULUI ASTRAL POETIC**” • Universalitatea lui Eminescu are și o **DIMENSIUNE COSMICĂ**, la propriu, atestată în secolul trecut de organismul internațional de specialitate, **NASA**: unui crater cu efecte luminoase stranii **pe planeta Mercur** i s-a atribuit numele **”Eminescu”**; la o intuiție/întrebare a poetului din poemul **postum**, **„Povestea magului călător în stele”**: „...Orice om pe lume / Pe-a cerului nemargini are-o blândă stea, / Ce-n calea veșniciei e-unită cu-a lui nume, / Că pentru el s-aprinde lumina ei de nea; / De-aceea-ntreb gândirea-mi, ca să-mi răspund anume / **Din marea cea albastră care e steaua mea**”?. După 160 de ani de la moartea fizică a poetului român, NASA îi răspunde poetului astfel: **planetei** [„stelei”] **superstranii nr. 9495** din catalogul planetelor mici din univers, în 1970, i s-a atribuit numele **„Eminescu”** (cf. 1, ufo-war-teresyrial-angels-oon.blogspot.com/2014_10_p1_arhive.html).

c. HARUL PROFETIC - Urmare a izolării poetului, în perioada noiembrie 1866-iulie 1867, un timp ducând o **viață total ascetică** de „Zăhăstru”/sihastru/pustnic, într-o peșteră dintr-o zonă a Carpaților Meridionali, unde ca „inițiat” a fost străfulgerat de **„Revelație”** („comuniune cu divinitatea”-DEX) cu efecte asupra destinului său de valoare națională și dimensiune universală • După înfrângerea revoluției din 1848, ideologul și liderul ei, ardeleanul Simion Bărnuțiu în 1853 **prezicea apariția lui Eminescu**, astfel mărturisită (redăm selectiv): din sânul poporului înveșnicit **„va răsări est Luceafer pe cerul Daciei”**, eroul care „crede în **steaua mereu incadescență a neamului**”, căruia „poporul îi va eterna memoria cu mormânt de neuitare pe care i-l va înălța în inima sa recunoscătoare, ca **făuritorul tinereții limbei sale**” • **Predicții științifice** (teoria relativității), **istorice** (Marea Unire din 1918), **filozofice** („Afară de Eminescu, totul e aproximativ...O excepție inexplicabilă printre noi? Ce a căutat pe aici acel pe care și Budha ar putea fi gelos”-Cioran), **religiose** (construirea Catedralei Neamului ca „biserica noastră strămoșească...mama poporului român”), **literare** (predestinarea universalității sale, intuită în „Povestea magului călător în stele”, - la întrebarea din versul „De ce de a mea viață o lume e legată?”, UNESCO răspunde prin **oficializarea consacrării lui ca valoare universală** în „Anul internațional Eminescu” **la Centenarul din 1989**, iar anul **2019 se reconfirmă cerința universalității** – „Circuitul universal” - prin **atestarea traducerii și ecoul opereii în publicații editate în peste 250 de țări**, precum și **posibilitatea de a fi cunoscut în cel puțin 150 de limbi**, **Supremul Judecător Timpul** continuând să lucreze în favoarea lui (1).

Ipoteza dobândirii **Harului profetic** a fost **verificată de noi documentar** timp de câțiva ani, dar la sugestia unor prestigioși literați cu prilejul lansării îndeosebi a ultimei ediții din 2016 a ciclului nostru „Eminescu Universalul”, în legătură cu capitolul „Predicții adevărate” s-a insistat pe **susținerea acestei ipoteze cu probe de localizare istorico-geografică** a zonei în care s-ar fi aflat atunci poetul și cum a dobândit acest har profetic (5).

Asumându-ne sugestia, **am inițiat o altă perioadă de pregătire documentară**, de acum **colectivă**, efectuată de un grup în final format din doi universitari și două personalități reprezentând **biserica ortodoxă română și Sf. Atos**, **susținuți prin adrese/recomandări** din partea unor **instituții naționale și internaționale** de sprijin administrativ și uman la primării, episcopii și mănăstiri. În final, **traseul demersului nostru din iulie 2019**, al cărui obiectiv era investigarea „petei albe” din

biografia poetului (2), **a început la Rășinari**, unde am identificat ultimele și singurele în acest înțeles consemnări despre Eminescu.

Urmărind firul istorico-geografic, începând din anul 1886, după moartea mentorului său Aron Pumnul de la Gimnaziul german din Cernăuți și după debutul în revista „Familia”, care prin directorul Iosiv Vulcan l-a înveșnicit cu pseudonimul **Eminescu**, acesta **părăsește timp de 3-4 ani școala, pribegind ca păsările cerului prin toate provinciile românești** pentru ași cunoaște conaționalii, limba, obiceiurile și năzuințele lor, folclorul, istoria pe viu. Unul dintre drumeagurile de câteva luni, purtând pe umăr un băț de care atârna o traistă și în mână cu un carnet pentru note a pornit **pe jos din Cernăuți spre „Mica Romă”-Blaj**. Aici **a retrăit** după aproape două decenii **evenimentele Revoluției** din 1848, iar la o sedință din Alba Iulia a ASTREI i-a fost dat să asculte **cuvântările conducătorilor în viață ai Revoluției**, între care chiar pe **Andrei Șaguna**, atunci președintele Marii Adunări Naționale de pe Câmpia libertății. Tot **la Blaj a citit tot** ce se mai păstra atunci în bibliotecile publice, inclusiv operele „corifeilor” Școlii Ardelene, dar nepromovând un ultim examen de liceu, la elină, și **fără nici vreun mijloc de existență - trăind în mare sărăcie, zdrobit de nevoile, dezamăgirile, deșertăciunile vieții** – înaripat doar de înale visări și proiecte - **a plecat tot pe jos** la Sibiu cu intenția să treacă granița din Transilvania spre Principate. Aici îl caută și îl găsește pe studentul în drept **Nicolae Densușeanu**, care atunci publica și el poezii în revista „Familia”. Acesta uimit de înfățișarea tânărului desculț și acoperit cu sumare zdrențe, îl găzduiește trei zile, la cerere **ajutându-l să treacă granița fără „pasport”**, trimițându-l cu recomandare la preotul **Ioan Bratu din Rășinari**, un fost lider pașoptist, la rândul lui refugiat ca și alții ca el pe cărări ascunse spre Râmnicul Vâlcea, unde pentru un timp devine protopop.

Grupul nostru de investigare, aflat pe urmele lui Eminescu, în iulie 2019 **a retrăit pe viu momentul Rășinari**. Din amintirea primarului, transmisă ca poveste trăită pe viu, aflăm că aici poetul rămâne tot trei zile, în care Aurelia, fiica în vârstă de zece ani a preotului Bratu și viitoarea soție a lui Octavian Goga, descrie în mărturiile publicate mai târziu, unde anume a fost primit și găzduit (în „căsoaia mare” a dormit „după cuptor”, edificiul nu mai este), de asemenea îi arătase oaspetelui împrejurimile **văzute, fotografiate/filmate acum și de noi**, mai ales, ca **noutate**: primarul comunei ne arăta cu mâna întinsă spre **zona/dealul pe unde ar fi ieșit din Rășinari atunci poetul**, anume **„Vadu Sadului spre Voineasa”**, - vedere din cimitirul de pe dealul străjuit de Mauzoleul lui Andrei Șaguna. Posibil, după momente de confesiuni în taină între poet și popa Bratu, dar și posibile personae și locașuri legate de ținta dorită, poetul pribeg a dispărut discret, într-o noapte de Duminecă din octombrie 1866, oricum înainte de postul Crăciunului. Deoarece, în acea zi de Duminecă, dimineața a **asistat** împreună cu familia gazdă **la o slujbă de cununie, unde s-a închinat și a sărutat pe rând icoanele - ritual săvârșit acum și de noi**, luminați parcă de o aură eminesciană în fața altarului, acolo undea înaintea noastră îngenunchiasse umbra eminesciană. La un semn, ne-am retras în scaunele cu spetează lângă primar, să ascultăm, mai bine de o oră, evocarea erudită a acelei fermecătoarei pagini de istorie. Tot atunci - aflăm acum - că poetul pribeg ca musafir de cinste a participat împreună cu familia preotului **la nuntă, de unde** după miezul nopții a **dispărut** împreună cu sluga popii, pe cărări numai de acesta știute ce duceau la „Vadu Sadului”, de acolo spre îndepărtata „Vama cucului pe unde nu putea fi văzut de hăițașii unguri, până la intuita graniță, marcată de o deschizătură ce a surprins privirea ochilor căutătorului, fixată îndelung spre un vârf de munte... Asta este și ultima imagine păstrată în amintirea călăuzei, care s-a retras discret.

Acestea sunt și ultimele date despre Eminescu (**arhivele** statului, ale episcopiiilor și mănăstirilor sau cele particulare **nu-l consemnează** în lipsa vreunui document de identitate pe numele-pseudonim

Eminescu). După aproape un an, la **4 iulie 1867 a fost descoperit ca hamal în portul Giurgiu** de Iorgu Caragiale, care îl angajează ca suflour.

Deoarece la Eminescu „*Orice creațiune lirică...e legată de un moment de viață*” (Perpessicius), am încercat să decriptăm sâmburele realist al imaginilor din cele – incredibil – vreo 3000 de versuri, între care cele mai sugestive au reprezentat pentru grupul nostru un veritabil **ghid de orientare** în zona în care - după dezamăgiri și speranțe deșarte - Eminescu s-a izolat într-un anume loc din Carpații Meidionali, trăind o viață total ascetică de pustnic/sihastru. Cercetând zona și călăuziți de reprezentanții mănăstirilor și schiturilor ori de ghizii din peșteri, grupul nostrum având lista acestor descrieri istorico-geografice în față, extrase din grandioasele poeme „*Memento mori (Deșertăciunea deșertăciunilor)*”, peste 1200 de versuri, o meditație asupra istoriei civilizațiilor umane, cu **localizările** îndeosebi din „*raiul Daciei veche, a zeilor împărăție*”), de asemenea din incredibila „*Poveste a magului călător în stele*” (peste 960 de versuri despre **PRIMELE TRĂIRI COSMICE**), toate acestea fiind **voit ascunse de ochii lumii ca TAINĂ SACRĂ**, descoperite și publicate după moartea poetului.

În aceste scrieri poetul se **înfățișează pe sine** adesea ca alter ego al „*zăhastrului mag*”/sihastru/ pustnic sau ca tînăr călugăr primit și adăpostit - posibil la vreun schit - sigur însă la o mănăstire, după ce „...*Cu greață și scârbire / Îi păru atunci că lumea e toată joc de cărți. / Atunci el se retrase în muri [ziduri] de mănăstire / Și capul și-l CUFUNDĂ-NTR-A LUMII SFINTE CĂRȚI*”. În alte versuri arată chiar lăcașul, „*frumoasa monastire*”: „*Și-n odăile înalte din frumoasa monastire / Sunt pe muri tablouri multe, nimerită zugrăvire / Ale miturilor dace, a credinței din bătrâni*”; chiar mai sugestiv, „*monastirea albă*”, adică astfel tradițional numita geografic în vechime unica, „*Mănăstirea Bistrița*” din jud. Râmnicul Vâlcea, având însă similitudini cu „*Mănăstirea Polovraci*” din jud. Gorj). Aici, dezamăgit, dar și înverșunat de deșertăciunile vieții de el trăite pe viu, „*Aastfel el vrea viața s-o sfarme, s-o scurteze / De ce? și pentru cine, el sigur n-a știut. / Astfel se chinuiește în rugăciuni asceze / ...Acolo prin ruini, prin stânci grămădite / E peștera zăhastrului mag*”, unde se descrie chiar pe sine: „*În scorburi de părete trăiește-un biet călugăr / Tînăr, frumos – dar însă ca umbra el e slab. / Din stânce năruite, din pietre și din bulgări / Făcu cărare spre fundul*” peșterii, **trăind „în rugăciune gândind la Dumnezeu**”. Într-o asemenea peșteră (din apropierea acestor mănăstiri), se amintește și de un loc mai luminos (lumina venind de la o stâncă argintie din piatră de mică) și mai cald, sau „*Acolo prigonit sta de visuri și de gânduri...Dormea pe-un pat de trențe ce-i pus pe două scânduri*”. La precizarea de aici că „**Nu bea apă d-izvoare, ci valul mării-amar**”, grupul nostru a identificat un detaliu real, posibil: putea bea apă dintr-o cupă lucie, formată pe un colț de stâncă, unde ne-au atras atenția pliciuitul picăturilor de apă venite de undeva de sus, acumulând în permanență cam 4-5 litri, apa bună de băut. Iar dacă așa i-a fost rînduit e **posibil ca și iarna să fi trăit, astfel, simbolicul timp sacru de 40 de zile**, la vârsta adolescentină de 16-17 ani în „**scorburi de peșteră**”, precum în vremea lor **la aceeași vârstă profetii**, în „**grote**” din pustiu sau în „**peșteri**” din munți.

Posibil atunci, ca urmare a însingurării și meditației creștine, iarna sau primăvara anului 1867, să fi fost **străfulgerat de o „Revelație**” („comuniune cu divinitatea” – DEX), iar **ca efect** al „*primirii revelației misiunii sale*” **să înceapă să scrie cele două poeme** și alte bijuterii lirice, dovada dobândirii potențialului uman și creator supradimensional, mai ales harul profetic.

Potrivit crezului despre Eminescu evocat ca „**fenomen, produs prin voința lucrării lui Dumnezeu**”, pentru noi urmașii lui ar reprezenta un **îndemn la meditație**, care ar putea fi întărit, sperăm, de înscrisurile istorico-geografice din versurile poemelor poetului însuși, localizate de

grupul nostru ilustrativ prin fotografiile și videoclipurile. Toate acestea urmează să le reproducă și să explice într-o carte, ce va fi elaborată de grupul autorilor români care în iulie a. c. au trăit pe viu fenomenul, menit să demonstreze adevărul despre semnificația astrală a „petei albe” din biografia poetului.

De altfel, ideea a fost intuită și sugerată de un singur biograf, genialul George Călinescu, în urmă cu mulți ani, care lansa ipoteza: dacă vreodată se va afla unde a fost și ce a făcut în această perioadă timp de aproape un an s-ar putea să ne schimbăm viziunea noastră despre Eminescu.

NOTE BIBLIOGRAFICE

1. Dumitru Copilu-Copillin. „**Eminescu Universalul. Eminescu în circuitul universal...**” (ed. IV, 2016, traducerea operei și ecoul ei în publicații editate și online în 85 de limbi, dar în ed. V, pregătită în vederea publicării, numărul limbilor crește la cel puțin 91); * idem, „Cuvântul autorului. Predicții adevărate”, p. 11.

2. „**EMINESCU UNIVERSALUL. Pata albă-revelația divină**”, o amplă prezentare a volumului nostru „Eminescu Universalul”, în special „Cuvântul autorului. Predicții adevărate”, Ed. IV, 2016 despre „Circuitul universal, traducerea și ecoul operei în publicații tipărite și online editate în 85 de limbi, iar prin programe cu traducere automată în 65 de noi limbi, totalul 150 de limbi din peste 250 de țări”, în care pot fi cunoscute și aspecte mai puțin cercetate ale vieții lui Eminescu, autorul articolului de referință fiind scriitorul Toma George Veseliu, vicepreședinte și purtătorul de cuvânt al Societății Scriitorilor Târgovișteni, publicat pe Site-ul „Centrului Academic Internațional Eminescu” din Chișinău (2017), de asemenea în revista „Climate literare” din Târgoviște (2018) și ca mostră de lucrare comparatistă într-un volum despre relații literare internaționale, editat de Universitatea din Novi Sad, Serbia (2019).

3. Ioan Câmpan, „EMINESCU, MAGUL CĂLĂTOR”, 2007: „Eminescu avea darul de a ști și cele neștiute încă. În mss .2.290 el scrie clar că «Alexandru cel Mare merge în Indii, unde reșed în Himalaiya zeii daci; acolo el întâlnește pe Dochia și de la Zamolxis învață înțelepciune». Și asta o spunea poetul în lipsa, în acea vreme, a informațiilor istorice despre migrarea spre răsărit, în roii umane, pornind din arcul carpatic, un străvechi popor autohton [geții, n. n.], acum vreo 5000-6000 de ani, trecând prin Sumer, Tibet (etc.). Lucrări documentare savante au apărut, pe acest subiect, la ani după moartea poetului. De unde știa Eminescu? Viața sa a fost determinată de o întâlnire extraordinară, a fost alesul (p. 74-75), și noi, românii, avem aceeași ursită”. Decriptarea fizicianului Ioan Câmpan, idem p. 83: „când anume s-a făcut **inițierea** tânărului Mihai, **alesul** pentru tainele cunoașterii: între trecerea sa peste Carpați dinspre Rășinari în Principate (octombrie 1866 [anterior postului Crăciunului]) și regăsirea sa în portul Giurgiului” (vara 1867 [4 iulie]).

4. Evocare în comunicarea noastră la Congresul Mondial al Eminescologilor din 2018, „Eminescu și Marea Unire, - un vis împlinit”.

5. Fostul rector al Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca și membru al Uniunii scriitorilor filiala Cluj mi-a propus, în calitate de clujean și timp de un deceniu fost cercetător la această universitate, să-mi lansez cartea la universitatea clujeană despre „Eminescu Universalul” sau mai potrivit la o ședință a scriitorilor clujeni din luna mai 2017. Insistențele adresate autorului la acea ședință a scriitorilor de a „susține documentar” localizarea zonei în care s-a izolat tânărul Eminescu, trăind o viață total ascetică de pusnic în munți, iar ca efect dobândirea unui potențial suprauman, au fost consemnate în articole publicate în revista „Litere”, Târgoviște, 2017, nr. din mai, p. 112-113 (Constantin Cubleşan, „Un moment eminescian la Cluj – ecouri târgoviștene”) și iunie, p. 58-59 (Mircea Popa, Dumitru Copilu-Copillin, „Eminescu Universalul”).

Rezumat

Originea, evoluția și dăinuirea universului sunt reflectate în „**Supertema Timp, Spațiu, Univers**” din creația lirică eminesciană **antună**. Un aspect mai puțin cunoscut și cercetat al „spectacolului cosmic” eminescian, cel al **meditației și trăirilor cosmice este reflectat în creația lirică postumă**, scrisă la câteva luni după debut, urmare a izolării total ascetice a poetului adolescent de 16-17 ani în munți, ducând o viață de pustnic, unde ca efect al „Revelații” a dobândit un potențial uman și creator supradimensional, de asemenea harul profetic. Această ipostază este susținută cu probe istorico-geografice într-o cercetare recentă de teren, călăuza fiind chiar poetul, care localizează și sugerează cauza în descrierile din grandioasele poeme *Povestea magului călător în stele* și *Memento mori*, scrise ferit de ochii lumii ca taină sacră, descoperite după moartea poetului.

Cuvinte cheie: Eminescu, pustnic, revelație, poeme cosmogonice

Summary

The origin, evolution and permanency of the universe are reflected in "The Supertheme of Time, Space, Universe" found in the anthumous lyrical work of Mihai Eminescu. But a lesser known and researched aspect of Eminescu's "cosmic spectacle" is that of **meditation and cosmic emotion**. This aspect is reflected in the poet's posthumous lyrical creation written a few months after his poetic debut, due to the total ascetic isolation of the adolescent poet in the mountains. There he lead the life of a hermit and experienced a "Revelation" which granted him a supradimensional human and creative potential and also prophetic grace. This aspect is supported by historical-geographic evidence in a recent field research, the guide being the poet himself , which locates and suggests the cause in the descriptions of the grand poems the *Story of the Magician Traveler in the Stars* and *Memento Mori*, written hidden from the eyes of the world as some sacred mystery and discovered only after the poet's death.

Keywords: Eminescu, hermit, revelation, cosmogonic poems.

Думитру Копилу-Копилин

доктор филологических наук, Бухарестский университет и Университет „Уон КреангЭ”, Кишиев

**СУПЕРТЕМА ВРЕМЯ-ПРОСТРАНСТВО-КОСМОС В ЛИТЕРАТУРНЫХ
ПРОИЗВЕДЕНИЯХ РУМЫНСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО ПОЭТА МИХАЯ
ЭМИНЕСКУ**

У каждого народа есть собственные герои, ставшие национальными мифами. Мифы национальной истории, это легенды прошлого и наглядные примеры для будущего (например, грек Александр Македонский, украинец-запорожец Богдан Хмельницкий, румын Штефан Великий). Мифы национальной культуры, это Поэты, люди определяющие символы духовности и национальных интересов того или иного народа, жизнь которого они отражают в своих литературно-художественных произведениях, написанных эталоном (образцом) поэтической речи, в последствии стающим признанным национальным литературным языком. Именно это и стало основополагающим поводом для признания их гениальными бардами или национальными поэтами. Как пример, можно назвать грека Гомера, итальянца Данте, англичанина Шекспира, немца Гёте, русского Пушкина, украинца Шевченко, а также румына Эминеску и многих других, каждый из которых представляет собой национальный компонент культурного достояния человечества.

Определяющим аргументом их причисления к мировому литературному ареопагу есть их поэтико-мировоззренческая концепция и разработка в их творчестве фундаментальной тематики мирового значения. Хотя некоторые считают, что исследовать в произведениях Эминеску старые, уже разработанные до него другими темы наносит ущерб его поэтическому достоинству, наше мнение такое, что только поэт-гений в сила ассимилировать идеи, утверждённые тысячи лет тому назад, приспособить их к своей эпохе в общедоступной форме и интуитивно постичь истины, которые находят своё научное обоснование лишь через столетия.

Многие исследования представляют концепты современной физики (Пространство Время, Космос, Материю, Галактику), именно так, как их отображал Эминеску метафорами и поэзией. Например, именно Эминеску выразил метафорически почти на полвека раньше то, что Эйнштейн отразил формулой $E=mc^2$, то есть теорию относительности, которая впоследствии была усовершенствована и продемонстрирована современными способами лишь в первое десятилетие XXI века.

Другое предвидение поэта Эминеску можно распознать в строках поэмы *Luceafărul* (Утреннее Светило), где речь идёт о путешествии за тысячи световых лет – туда и обратно, откуда лишь Гиперион может вернуться «на своё место на небесах», так как время сокращается и растягивается. И для того чтобы включить путешествие небесного светила в своё начало, сегодня демонстрация этого реализуется с помощью современных средств, а в

поэзии всё звучит предельно просто: ”*Porni Luceafărul,/Creşteau în cer a lui aripe*” (Лучафер взлетел,/ Росли в небе его крылья). Эти крылья в поэме *Luceafărul*, как и в другой поэме *Povestea magului călător în stele* (Повесть volhva-вестника путешественника среди звёзд), подобны щиту управления современных солнечных зондов межпланетных космических кораблей (США), которые предназначены для доставки в 2030 году колонистов с Земли на планету Марс.

«Сверхтема» Эминеску, которая присутствует почти во всех его поэтических творениях, – это Время, изображённое им в виде вечного Настоящего, а Прошлое и Будущее соображаемы им лишь сквозь призму Настоящего (говоря стихами поэта: «*Родина, живи только настоящим!/ Только в теперешнем мгновении мы находимся,/ Это правда жизни, – а прошлое/ И будущее – это только мышление*» / *Vede-n capăt începutul/ Cine ştie să le-nveţe*). Таким образом, у него появляются разного рода взгляды на Время, разнообразие лирических картин, изображающих Время как нечто вечное, или представляет его в эфемерной перспективе.

Разнообразие лирических образов Времени – это следствие гениальности поэта. Возобновляя универсальную тему Времени, поэт представляет её нам своеобразно, используя разнообразие символов. Настоящее – это единственное видение Времени, на которое человек должен обращать внимание, ибо ”*Viitorul şi trecutul/Sunt a filei două feţe./ Vede-n capăt începutul/ Cine ştie să le-nveţe*” («Будущее и прошлое – две части одного листа./ Видеть всё от начала до конца,/ Кто Нх сможет научить...», *Glossa*). Лишь Время Настоящее изменчиво, именно оно имеет значение, так как Прошлое – это уже пережитый момент, то есть для человека он уже невозвратим, в то время как Будущее – это неопределённая проекция, это презумпция (предположение), тесно связанное с человеческими идеалами, которые часто неосуществимы. Для поэта нет ничего нового в экспериментальном отношении к Времени, и эксперименты его могут повторяться до бесконечности даже в таком непоказательном Будущем, как современные «тут-место» и «тут-время» (топос). Эта идея выражена в виде мира-театра, где лишь актёры сменяются: ”*Alte măşti, aceeaşi piesă./Alte guri, aceeaşi gamă*” («Другие маски – всё та же пьеса,/ другие голоса – всё те же гаммы», *Glossa*).

Так как законы в науке выражаются цифровыми уравнениями, Эминеску приобщается и к дифференциальному исчислению, единственным, доступным ему средством выражения Космоса цифровыми формулами – учёный-поэт восклицает: ”*în aceste atome de spaţiu şi timp, cât infinit!*” (в этих атомах пространства и времени, сколько бесконечности!). Михай Эминеску в своём творчестве выявляет ценность науки, философии, исторического ритма/temp века и древнюю мудрость. Эминеску – личность, одарённая блестящим умом, глубоко освещал и тем универсального значения, среди которых следует отметить с научной точки зрения следующие: Время и Космос в качестве основных, центральных тем своих стихотворений таких, как *Scrisoarea I* (Первое письмо), *Rugăciunea unui dac* (Молитва дака), *Glossa*, *Luceafer*, повесть *Sărmanul Dionis* (Бедняга Дионис), а также *La Steaua* (К звезде), выражаемые посредством таких концептов, как бесконечность, генезис, аpocalipsis/„обрушение космоса”, скорость света, луна, солнце, звёзды, зори, небо, межгалактичный полёт, хаос, музыка небесных сфер и др. При этом, большое значение он уделял признанию эпистолярной исповеди о своих увлечениях наукой и литературой.

Эминеску – это поэт, которого волновало прежде всего небесное пространство. В этом отношении, *Scrisoarea I* (Первое письмо) представляет собой одну из самых красивых

медитаций в румынской литературе. Это стихотворение освещает тему рождения, эволюции и предвиденной гибели космической системы, а также тему экспансии Вселенной. Начало жизни макрокосмоса протекает с изумительной силой в динамических образах, которые наводят нас на мысль о координировании движения небесных тел в великолепной симметрии. Настоятельная репетиция, перечисление, контраст и несколько эпитетов превращают музыкальность стихов в удивительное внушающее созвучие движений небесных сфер.

Благодаря поэзии Эминеску, читатель проникает в его поэтический мир, входит в контакт с проблемой времени и пространства, находит ответы на насущные вопросы, и хотя эти ответы полностью не удовлетворяют его, он всё-таки остаётся доволен тем, что смог постичь происхождение Вселенной, что до него было невозможным это понятие выразить и блестящими метафорами.

Таким образом, для нас открываются новые перспективы и, соблюдая побуждения поэта, мы, быть может, будем в силе позитивно оценить наше существование и сможем через современное бытие трансформировать будущее, которое сейчас пока нам не принадлежит.

Проблематика информации о пространстве и времени играет фундаментальную роль при анализе и трансформации поэтической речи, так как обработка и анализ натурального (природного) языка является одним из самых трудных разделов поэтики.

Главным условием для понимания натуральной речи, что касается упомянутых космогонических поэм Эминеску, как и иных крупных произведений человечества, например, текстов Библии, Авесты, Ригведы, работ Парацельсуса, катренов Нострадамуса, сочинений Джонатана Свифта, Эдгара По, Герберта Уэллса, является также декодирование кодифицированных посланий. Тематика Времени и пространства вызывает большой интерес с точки зрения теории и практики, а также для разработки программ изучения натуральной речи с целью её практического применения в автоматических переводах текстов. Благодаря повышенному интересу к поэзии Эминеску, за последнее время увеличилось число программ по автоматическому переводу его произведений. Так – по Википедии - если в сентябре 2014 года насчитывалось 47 языков, на которых можно было реализовать автоматические переводы, то в ноябре 2015 года их число увеличилось на 56, а в ноябре 2016 на 58 [но сегодня 2 сентября 2019 года увеличилось на 60]. Например, в последнее время в печати и в Интернете можно найти в переводе произведения Михая Эминеску и исследовательские отклики на них на 80 языках. Это значит что в мае 2016 Эминеску могут читать на 80 + 61, значит на 141 языке [но Эминеску могут читать в сентябре 2016 на 80 + 65 языках, в октябре 2016 на 85 + 66 языках, а в сентябре 2019 на 90 + 60 = 150 языках,] из/в более чем двухсот пятидесяти странах и географических автономных территориях мира.

Numărul limbilor în care traduceri și ecourile apar în publicații editate și online a crescut - întrucât și în limbile cu traducere automată a crescut de la 47 în 2014, la 60 în 2019 - în cele 13 limbi diferență cu traducere automată acum se publică deja traduceri și ecouri țărite și online.

Произведения Эминеску на тему «Время, Пространство, Космос» отличаются тем, что знания поэта по астрономии, физике и философии отражаются мастерски в его художественных образах. Наглядным примером этого являются сегменты космогонических изображений в стихотворениях: *Scrisoarea I* (Первое письмо), *Luceafărul* и, в особенности, в *La Steua* (К звезде). Стихотворение *La Steua* опубликованное в 1886 году, принадлежит отчасти к периоду зрелости поэта. Оно написано простым и ясным языком, его можно отнести к лирическому жанру медитации, появившегося ещё в античные времена, но нашедшего своё

максимальное развитие лишь в период романтизма. А новое своё проявление в современной поэзии медитация нашла в философской лирике, где отражает новое поэтическое выражение интеллектуального фундаментального опыта, связанного с мажорной темой Космоса и человеческой жизни. Данное стихотворение представляет собой медитацию на философскую тему о человеческой жизни и стремлении человека познать космические расстояния, измеряемые световыми годами. При этом, поэтика является изумительным чувственным измерением разделения, целого комплекса пространства-времени, в котором наши восприятия представляются в виде небесных светил, которые могут легко исчезнуть. В последней строфе этого стихотворения мы видим, как реализуется связь между космическим и человеческим планами, отражающаяся в сопоставлении космического явления с душевными переживаниями человека: потерянная любовь ощущается в настоящем с той же интенсивностью, как и в начальной стадии её зарождения.

Чтобы понять физическое содержание данного стихотворения, мы должны познать скорость света, которая независимо от её степени является всё-таки конечной, а также и то, что расстояние между звёздами настолько большое, что за единицу измерения этого расстояния берут световой год, который представляет собой расстояние, прошедшее светом за один год (световой год равен приблизительно девяти миллиардам с половиной километров). Небесные светила (звёзды), составляющие самую отдалённую туманность, находятся от нас на расстоянии более одного миллиона световых лет. Звёзды, согласно новым исследованиям астрофизики, составляют небесные тела, коотррые не являются вечными: они постоянно формируются и преобразуются. Это даёт нам возможность утверждать, что звезда «закатилась» или «падает», хотя она не скрылась ещё от наших глаз, хотя «её луч освещает нас лишь на миг» и мы ещё видим её, так как этот луч, отражаемый звездой, нами ощутим.

Для лучшего понимания сказанного мною выше о стихотворения «*К звезде*», мы с вами сейчас послушаем его перевод на русский, но и на украинский язык Олегом Гончаренко из книги «За Емінеску до себе».

(перевод Юрий Кожевников)

К ЗВЕЗДЕ

*Звезды новорождённой свет,
Стремясь к Земле, проводит
В пространстве сотни тысяч лет,
Пока до нас доходит.
Быть может, он уже угас
В просторах мирозданья
В тот самый миг, когда до нас
Дошло его сиянье.
Звезда потухла, умерла,
Но свет струится ясный:
Пока не видели – была,
А видим – уж погасла.
Была любовь, её уж нет,
Затмилась мраком ночи,
Но всё любви угасшей свет
Мне ослепляет очи.*

ДО ЗІРКИ

*Зорі новонародженої світло
летить до нас мільйони довгих літ.
Допоки й тут стає вже зримо видне,
воно минає не один буремний світ.
Можливо десь воно давно вже згасло,
у небуття утало й забуття
в ту мить, коли, по наших мірках, вчасно
протуберанці його з космосу летять.
Зоря ясна згоріла десь до тла,
поки долало світло всесвіти безкраї.
Її не бачили ми – десь вона була...
Тепер ось бачимо, та вже її немає!
Так і любов у далі непривітній,
мабуть, уже загасла в мить урочу...
Але мені її ще світить світло,*

аж сліпить очі!

(Переклад Oleg Honcarenko)